

عمایات خیر تفکری نو در جنگ

چاپ محدود و داخلی

حسین اردستانی

تاریخ نگار و راوی جنگ ایران و عراق

مرکز اسناد و تحقیقات

دفاع مقدس

تهران ۱۴۰۰

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس
به کوشش: گروه مطالعات و جغرافیای نظامی

عملیات خیبر، تفکری نو در جنگ

مجموعه مصاحبه‌های سردار غلامعلی رشید پیرامون عملیات خیبر

گفت‌وگو و مصاحبه: حسین اردستانی

تدوین و تنظیم: سیدمحمد طباطبایی | ناظر محتوایی: سردار غلامعلی رشید

طرح جلد: سیدناصر کشاورز | صفحه‌آرایی: سیدهادی خاوشی

سر ویراستار: مریم حقانی‌منتظری | ویراستار: لیلا مهدوی‌نیا

لیتوگرافی و چاپ: مرکز چاپ سپاه | چاپ اول: ۱۴۰۰ | شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان | شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۳۱۵-۲۳-۵

کلیه حقوق متعلق به مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است.
نقل از کتاب با ذکر نام مجاز و هرگونه بهره‌برداری دیگر منوط به اجازه کتبی این مرکز می‌باشد.

۱. تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ مرداد، ساختمان ناشران، طبقه اول، شماره ۴، تلفن: ۶۶۴۸۱۵۳۱
۲. تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، مجتمع ناشران، انتشارات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس
۳. خرمشهر، جنب مسجد جامع، بازار شهید محمد جهان‌آرا، شماره ۲۳

سرشناسه: رشید، غلامعلی، ۱۳۳۲-، مصاحبه‌شونده

عنوان و نام پدیدآور: عملیات خیبر تفکری نو در جنگ/ حسین اردستانی

مشخصات نشر: تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۳۷ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س م | شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۳۱۵-۲۳-۵

شناسه افزوده: اردستانی، حسین، ۱۳۳۷-، مصاحبه‌گر | موضوع: رشید، غلامعلی، ۱۳۳۲.

عنوان دیگر: عملیات خیبر؛ تفکری نو در جنگ: مجموعه مصاحبه‌های سردار غلامعلی رشید پیرامون عملیات خیبر.

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹-، عملیات خیبر | موضوع: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Operation Khaybar

شناسه افزوده: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

شناسه افزوده: Islamic Revolution Iranian Revolutionary Guards.
Holly Defense Research and Documentation Center

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳

رده‌بندی کنگره: DSR۱۶۰۷

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۸۴۲۵۳۳۱ وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

فهرست مطالب

پیش گفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱

فصل اول

جنبه‌های راهبردی عملیات خیبر

مقدمه.....	۱۹
سابقه انتخاب منطقه هور.....	۲۰
استفاده از ابتکار عمل برای شکستن بن‌بست جنگ.....	۲۲
عملیات خیبر، زیرساخت فکری و شیوه جنگ در آینده.....	۲۴
هدف عملیات خیبر.....	۲۷
عوامل مؤثر بر تغییر استراتژی.....	۲۸

فصل دوم

مسائل جنگ پیش از عملیات خیبر

مقدمه.....	۳۳
سازماندهی و کدبندی نیروهای بسیجی.....	۳۴
تأثیر کمبود نیرو بر دستیابی به همه اهداف عملیات.....	۳۷
مقایسه نیروی انسانی لشکرهای سپاه و ارتش.....	۴۰
گردان‌های قدس، جبران‌کننده کمبود نیروی یگان‌های سپاه.....	۴۴

۴۶	تأثیر جنگ در خاک ایران و عراق بر روحیه دشمن
۵۰	علت کم توجهی فرماندهان در به کارگیری نیروهای قدس
۵۲	طرح مالک اشتر (آموزش فرماندهی تیپ)
۵۳	تأثیر جنگ شهرها بر افزایش اعزام نیرو به جبهه
۵۴	کیفیت آموزش نیروهای اعزام شده به جبهه
۵۵	تشکیل گردان های ترابری در هور
۵۸	استفاده از گردان های قدس در محور العزیر
۵۹	ضرورت حفظ بسیج مردمی در شرایط غیر جنگی
۶۱	تردید و ناباوری ارتش عراق درباره اجرای عملیات ایران در هور و شرق دجله
۶۶	تشدید رعایت حفاظت اطلاعات در منطقه

فصل سوم

عملیات خیبر

۷۱	مقدمه
۷۲	الف. طرح ریزی و آماده سازی عملیات
۷۳	نگاه عملیاتی به هور در عملیات والفجر مقدماتی
۷۴	تشکیل قرارگاه نصرت برای شناسایی و آماده سازی هور
۷۶	نیاز به قایق و معضل اجرای عملیات در هور
۷۶	نامه فرمانده سپاه به امام خمینی و پیشنهاد اجرای عملیات در هور
۷۸	تلاش برای رعایت حفاظت اطلاعات و نارضایتی از اقدام ناهماهنگ فرمانده تراجا
۸۰	شناسایی گسترده در شرق دجله تا حضور در کربلا
۸۲	بی اطلاعی فرماندهان قرارگاه ها و یگان های سپاه از اجرای عملیات در هور
۸۳	استراحت در خودرو برای مخفی نگه داشتن عملیات
۸۴	ممنوع بودن ورود یگان ها به جبهه جنوب
۸۵	اطلاع دیر هنگام فرماندهان از نبرد خیبر در آستانه عملیات
۸۷	ورود فرمانده سپاه به جزئیات برای لورفتن عملیات
۸۹	تغییر اساسی در شیوه شناسایی در عملیات خیبر
۹۱	ابلاغ عملیات سپاه در منطقه هور و عملیات ارتش در منطقه زید
۹۳	واگذار کردن دو لشکر و یک تیپ از سپاه به ارتش در محور زید
۹۴	عقب ماندگی ارتش در زمان بندی آماده سازی عملیات
۹۴	مسئله وحدت فرماندهی و حضور هاشمی رفسنجانی در قرارگاه مرکزی
۱۰۲	ب. اجرای عملیات
۱۰۳	طرح مانور و سازمان رزم سپاه در عملیات خیبر

پیش گفتار

دوران هشت سال دفاع مقدس از بارزترین مقاطع حیات تاریخی و معنوی این مرزوبوم و از نقاط عطف انقلاب اسلامی ایران به شمار می‌رود و اینک که بیش از ۳۰ سال از پایان این دوره سرنوشت‌ساز می‌گذرد، بررسی و تبیین جنبه‌های مختلف حماسه‌های عظیم و ارزشمندی که مردم و رزمندگان اسلام در این سرزمین آفریدند، ضرورت بیشتری پیدا کرده است.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس با درک این رسالت تاریخی، تلاش می‌کند ضمن بهره‌گیری از اسناد و منابع کم‌نظیری که راویان و تاریخ‌نگاران نسل اول، در طول جنگ تحمیلی هشت‌ساله جمع‌آوری کرده‌اند، ابعاد مختلف دفاع مقدس را ترسیم کند و تاکنون نیز مجموعه‌های متعددی درباره وقایع جنگ ایران و عراق منتشر کرده است.

مجموعه حاضر حاصل تدوین مصاحبه‌های سردار سرلشکر پاسدار، غلامعلی رشید است که بخش اعظم مصاحبه، بلافاصله پس از پایان عملیات خیبر در مناطق عملیاتی جنوب (قرارگاه خاتم) با تلاش حسین اردستانی، راوی و تاریخ‌نگار جنگ انجام

شده است. در این گفت‌وگوهای مبسوط، جنبه‌های مختلف عملیات خیبر، موşkافانه بررسی شده است. از آنجایی که عملیات خیبر، مبدأ تحول در دوران جنگ تحمینی به شمار می‌رود، پرداختن به زوایای مختلف این عملیات، آن هم از زبان یکی از فرماندهان عالی‌رتبه قرارگاه عملیاتی سپاه پاسداران، می‌تواند برای پژوهشگران جنگ و محققان حوزه نبردها جذاب و خواندنی باشد. از سوی دیگر سؤال‌های دقیق راوی مرکز و پاسخ‌های جامع و مانع سردار غلامعلی رشید، بر اهمیت کتاب حاضر افزوده است. این کتاب پنج فصل دارد که متناسب با هر گفت‌وگو، موضوع‌بندی شده است. تدوین اولیه کتاب در سال ۱۳۹۵، در گروه مطالعات نظامی و به کوشش آقای سید محمد طباطبایی، کارشناس این گروه و با نظارت و راهنمایی دکتر حسین اردستانی، رئیس فقید مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس انجام شد. در سال ۱۳۹۹، تدوین اولیه از آرشیو گروه مطالعات نظامی خارج شد و با توجه به اهمیت مباحث پژوهشی آن، در فرآیند آماده‌سازی و انتشار قرار گرفت.

در پایان لازم است از اهتمام ویژه دکتر علی محمد نائینی، مسئول محترم مرکز، همکاری صمیمانه آقای اکبر رستمی مدیر گروه مطالعات نظامی و تلاش‌های آقایان محمد فردی و مهدی علیدادی که در روند آماده‌سازی این اثر همکاری داشتند، سپاسگزاری نمایم. همچنین از آقای محمد جواد اکبرپور بازرگانی جانشین محترم مرکز برای ارزیابی محتوایی اثر، مریم حقانی منتظری برای بازبینی نهایی و شیوا حیدری برای مقابله و اعمال اصلاحات تشکر می‌کنیم و در نهایت یاد و خاطره دکتر حسین اردستانی، رئیس فقید مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، راوی و تاریخ‌نگار دفاع مقدس را گرامی می‌داریم.

مرکز اسناد و تحقیقات

دفاع مقدس

شهریور ۱۴۰۰